

www.sprakenshus.se

https://larportalen.skolverket.se/#/modul/4-specialpedagogik/Grundskola/127a_Flersprakighet

Faktorer av betydelse för en flerspråkig utveckling

- Sociala faktorer
 - brist på kompetenta andraspråkstalare utanför förskola och skola
- Språkliga faktorer
 - komplex språklig miljö
- Pedagogiska faktorer
 - verksamhet/undervisning bedrivs utifrån normer för enspråkiga barn

Flerspråkig utveckling

- Fonologi (språkljud)
- Grammatik
- Lexikon
- Pragmatik

Boot-strapping

”Learning one language bootstraps the learning of a second one”; när barnet möter ett nytt språk har det redan kunskaper i ett språkligt system som det kan utnyttja för att underlätta inlärandet av det nya språket (Paradis 2010).

Barn som redan börjat utveckla ett språk, kan utnyttja sin tidigare kunskap om språkliga strukturer inklusive ordkunskap, när de möter ett nytt språk. Detta medför en snabbare utvecklingstakt än vid strikt isolerad inläring av två språk (Armon-Lotem 2010).

Jämförelse mellan en- och flerspråkig utveckling

- Tar inte dubbelt så lång tid
 - boot-strapping
- Transfer
- Kodväxling
- Språklig socialisation

Exempel på kodväxling

- Si tu eres puertoriquento **your father is a puerto rican you should at least** de vez en cuando **you know** hablar español
- Om du är puertorican, **din far är puerto rican, så bör du i alla fall** då och då **vet du** tala spanska

Språkstörning eller DLD

Hur yttrar sig en språkstörning

- Uttal
- Lexikon
 - storlek
 - organisation
- Grammatik
- Pragmatik, språkets sociala användning
- Språkförståelse

Flerspråkighet och språkstörning

- Viktigt att skilja mellan bristande exponering för svenska och språkstörning
- En flerspråkig elev måste uppvisa en störning i samtliga språk
- Nödvändigt med bedömning även av modersmålet
- Språkstöringen förändras över tid

Språkstörning i skolåldern

- Svårt att lära sig nya ord, snabbt hitta ord och uttrycka sig begripligt med korrekt grammatik och uttal
- Förståelseproblem
- Nedsatt arbetsminne
- Hörs oftast inte i talet hos äldre barn och ungdomar
- Svårigheter med både tal och skrift

Språkstörning i skolåldern forts

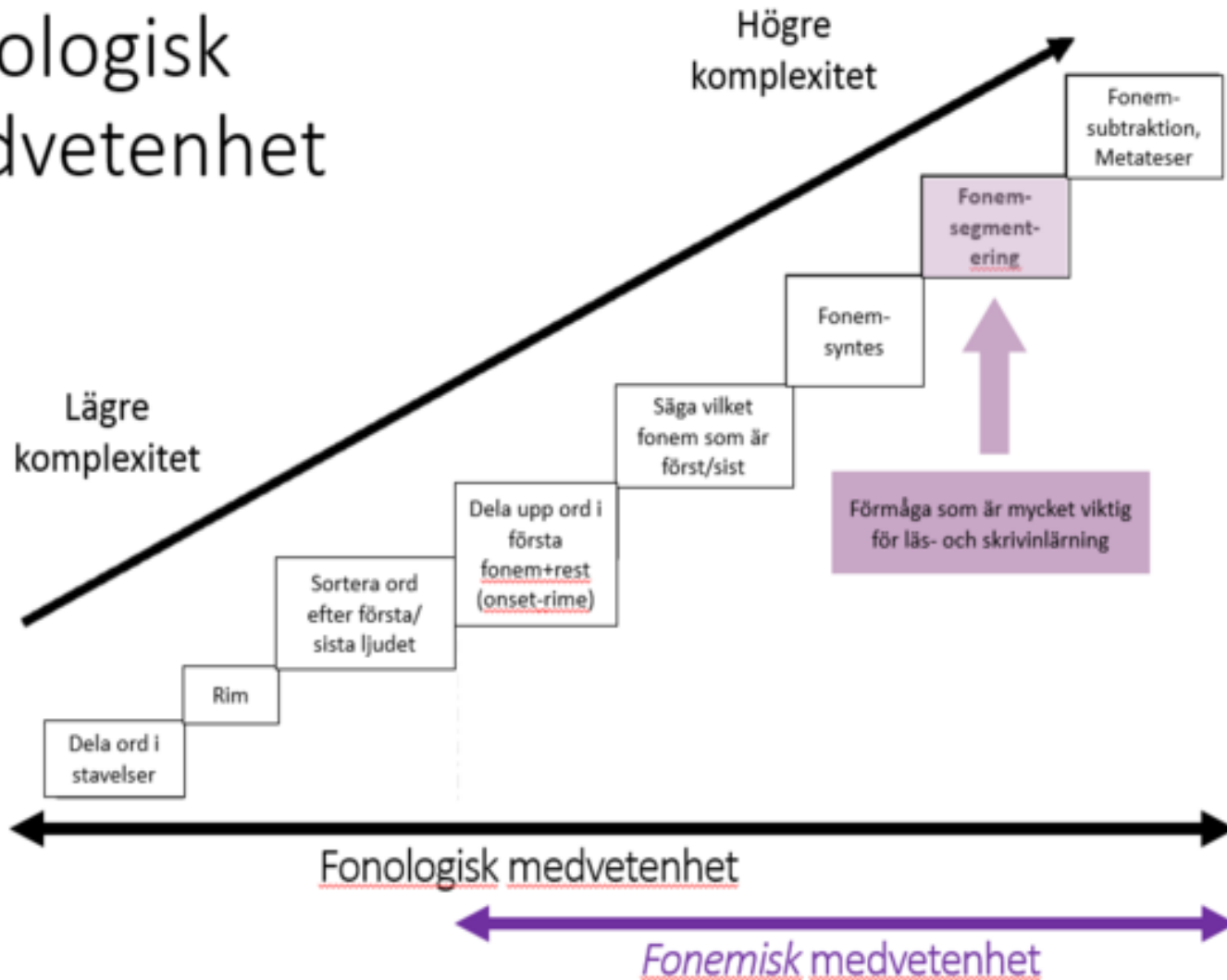
- Ordförråd
 - begränsat ordförråd inte minst skolordförråd
 - ordmobilisering
 - svårigheter att organisera ordförrådet

Att följa andraspråksutvecklingen

- Uttalsutvecklingen följer den enspråkiga utvecklingen i respektive språk
- Ordförrådsutvecklingen svårare att bedöma eftersom barnet distribuerar sitt ordförråd över två eller flera språk
- Den grammatiska utvecklingen lättast att följa
- Viktigt att så långt möjligt följa upp utvecklingen på modersmålet för yngre barn

Fonologi

Fonologisk medvetenhet

Phonological awareness intervention: Beyond the basics (Schuele & Boudreau, 2008)

Från Schuele & Boudreau 2008, översatt av Anna Eva Hallin

Grammatik

Processbarhetsteorin (Pienemann & Håkansson 1999)

Nivå	Morfologi	Syntax
5. Bisatser		bisatsordföljd flickan äter INTE – flickan som INTE äter
4. Mellan fraser Ordföljd	Kongruens mellan nominal- och verbalfras pojken är stor – pojkARna är storA	Sen GICK jag
3. Frasnivå	Kongruens i nominalfrasen: stor pojke – storA pojkAR Kongruens i verbalfrasen: äter – HAR ätIT , dricker – HAR drickIT	Sen jag GICK
2. Ordnivå	verb: lekER – lekTE, går - gåDDE substantiv: katt – kattER, pojke - pojkOR	
1. 'Ord'	invarianta former, chunks	

GrUS

Grammatisk undersökning av
svenska som andraspråk

Eva-Kristina Salameh

	Pojke 5;1 Fsk 3;0 år	Flicka 4;10 Fsk 1;6 år
5	hon inte gungar – hon inte gungar	den flickan inte gungar – här e flicka inte gungar
4	hunden e stor – katten e stora	katten e stor – katterna e stora
3	stor penna o här lite penna	pojke stor – två pojkar e stora
3	äta makaroner – han ätit alla makaroner	han hoppar - hoppat
2	penna – två pennor	penna – tre pennor

	Anwar 5;4 år, exponerad för svenska i fsk 2;11 år, test III			Min par
5	de inte sover – inte sover hon inte gungar – hon inte gungar			
4	hunden e stor – denne e stor jacka e stora – (säger inget)			
3	stor penna o här lite penna – stor penna hund e stor – två hundar (OBS plural för nivå 2)			
3	äta makaroner – han ätit alla makaroner ’ abishrab....dricker – han ätit upp alla			
2	penna – två pennor stol – många stol			

Anwar 5:4år, ND, svensk fsk 2;11 år Test III

	XVS	XSV	Övr
han vill äta katten			
han rädd mot katt			
o han går			
katt skrämman han			
katt rämman han			

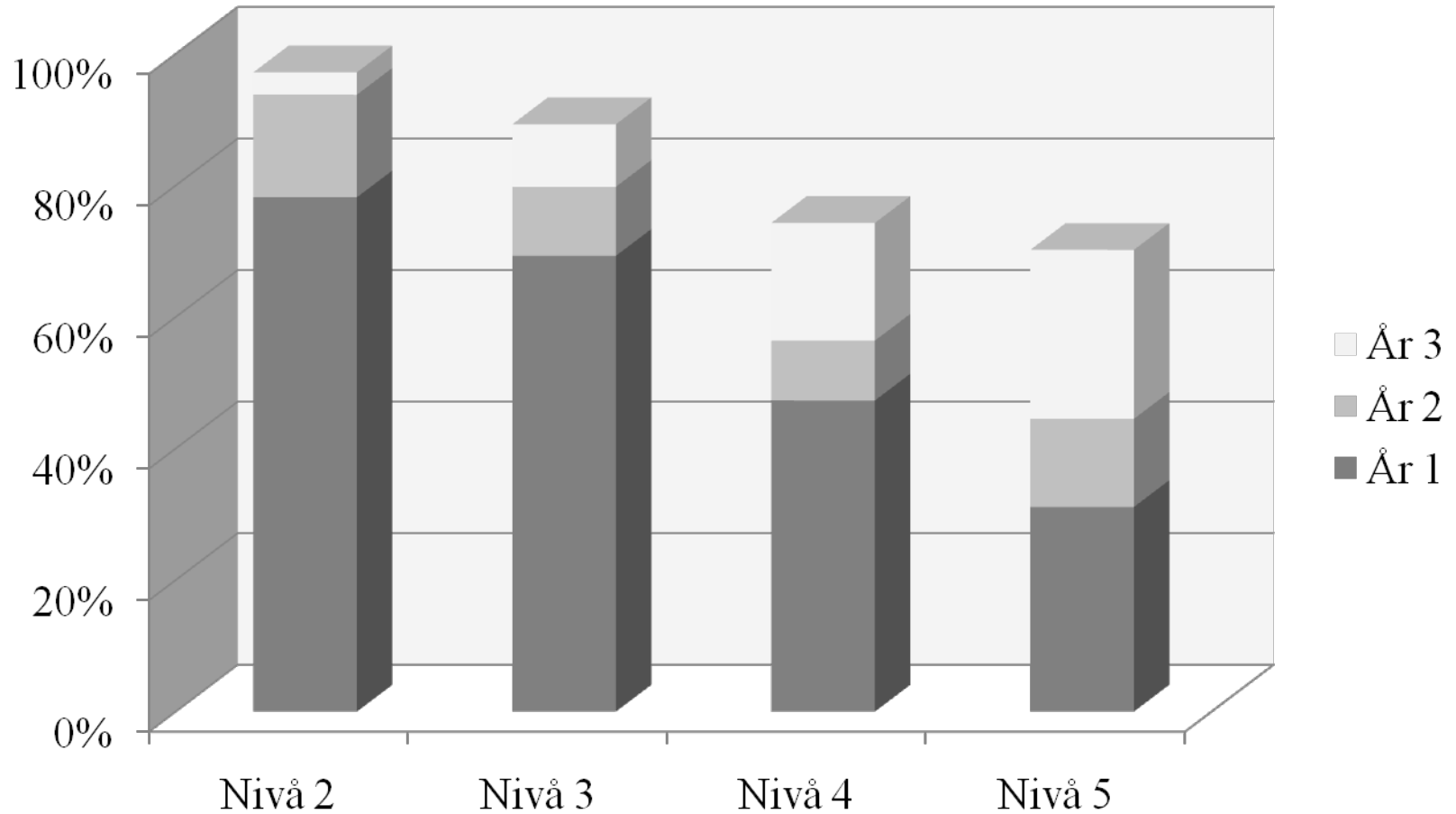
	Nadja 4:9 år, exponerad för svenska i fsk 2;10 år , test I			Min par
5	den pojken sover inte – pojken som inte sover den flickan gungar inte – flickan som inte gungar			
4	katterna e stora – en katt e stor pojkarna e stora – pojken e stor			
3	två långa pennor – en lång penna en stor katt – två stora katter			
3	dricker mjölk – har spillt tvättar – har tvättat			
2	en stol – sju stolar en penna – två pennor			

Nadja 4:9 år, ND, svensk fsk 2;10 år

han såg en katt			
o han vilde jaga katten			
så blev katten ilsken			
sen katten skrämde hunden			
så blev han rädd			
o så xxx			
så gick hunden			
sen va katten glad			

Barn	Expo- nering för sv i år	Nivå 2 plural	Nivå 3 kongr i VP	Nivå 3 kongr NP	Nivå 4 V2- regel	Nivå 4 kongr mln NP och VP	Nivå 5 neg i bisats
LI:I	1:11	0/4	0/4	0/4	0/0	0/3	0/3
LI:III	2:11	1/4	0/4	0/4	0/0	0/3	0/3
ND:I	2:10	4/4	1/4	3/4	7/8	2/3	3/3

Grammatisk utveckling svenska

Lexikon

Skolordförråd
KentRosanofflistan (även digitalt)

www.sprakenshus.se/material

Ordförrådet

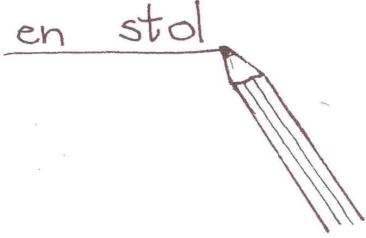

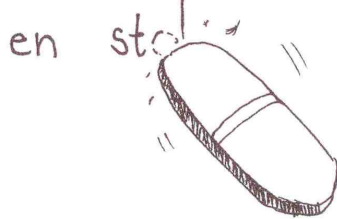

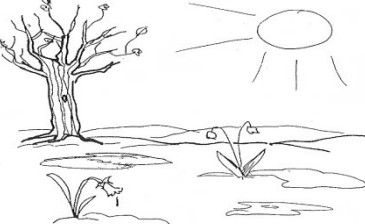
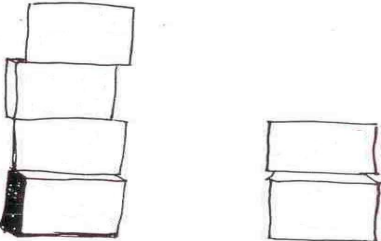
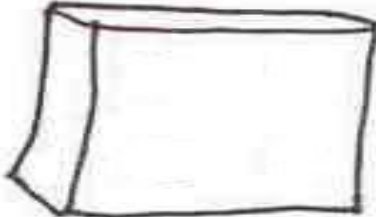
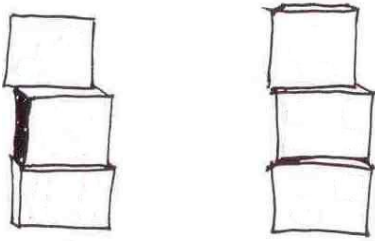
- Lexikal storlek – båda språken
- Lexikal organisation i över- och underordning

Lexikal bedömning

- Ofta begränsat ordförråd på båda språken
- Kulturella skillnader i bildmaterialet
- Conceptual och total scoring mer rättvisande

Barn	Hund	Kelb	Stol	Kursij	Dörr	Baab	Banan	Mooz	Con- ceptual scoring	Total scoring	Enb sv	Enb arab
1	X	X	X	X	X	X	X	X	4	8	4	4
2	X			X	X	X	X		4	5	3	2
3	X	X		X		X		X	4	5	1	4
4	X	X		X		X	X	X	4	6	2	4
5	X	X	X			X		X	4	5	2	3
6	X			X				X	3	3	1	2
7	X		X		X		X	X	4	5	4	1
8		X		X			X	X	3	4	1	3

Skolordförråd steg 1

Skolord	stryka under			
Ord i läsebok	knuffa			
SO/NO	regnig			
Ma	lika många			

Skolordförråd steg 2

Skolord

Eleverna fick välja mellan olika _____ på idrottsdagen.

stativ
alternativ
perspektiv

Ord i läsebok

Det tutade _____ i telefonen.

antaget
upptaget
avslaget

SO/NO

I ett _____ kan det finnas berg, sjöar och skogar.

samhälle
köpcentrum
landskap

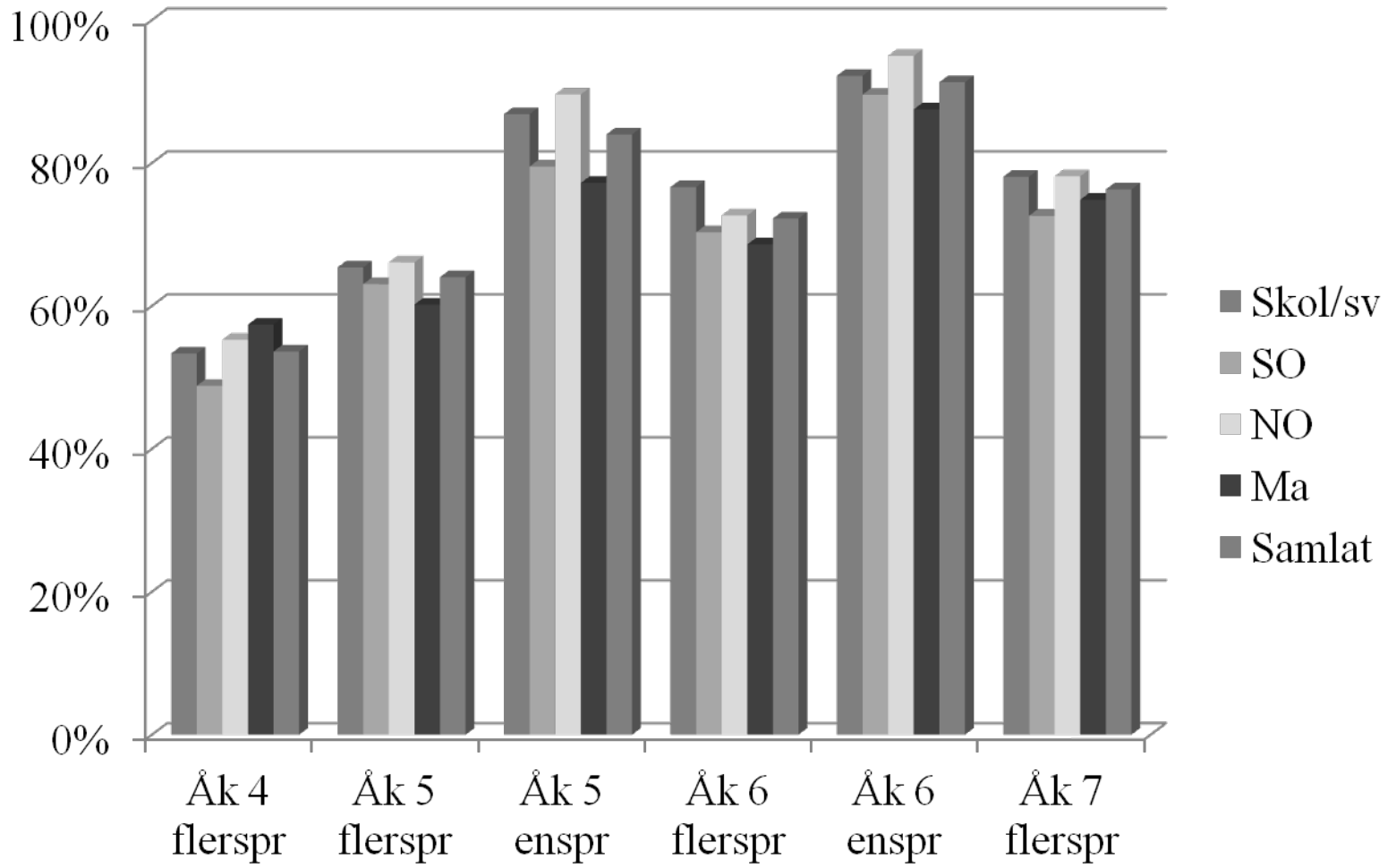
Matematik

Skillnaden mellan två tal kallas _____.

omkrets
summa
differens

Sept åk 3	Skolord	Läseboks ord	SO/ NO	Mat	Feb åk 3	Skolord	Läseboks ord	SO/ NO	Mat
	(max 15)	(max 15)	(max15)	(max 15)		(max 15)	(max 15)	(max15)	(max15)
1	4	6	5	4	1	10	7	4	5
2	12	13	12	11	2	14	13	15	13
3	12	13	14	14	3	13	15	15	15
4	13	10	12	4	4	14	15	14	11
5	13	13	14	9	5	14	13	15	12
6	12	13	12	9	6	14	15	14	10
7	15	12	14	12	7	13	14	15	14
8	12	14	14	12	8	15	14	15	13
9	10	13	12	8	9	13	13	13	6
10	15	15	15	13	10	10	14	15	11
11	12	14	14	10	11	11	15	15	12
12	15	13	14	8	12	12	14	11	7
13	12	8	6	4	13	13	6	13	11
14	12	10	11	8	14	14	15	15	14
15	15	15	13	12	15	15	10	14	6
16	11	6	8	6	16	15	14	14	14

Resultat skolordförråd steg 3

Ordförråd för förskolan

- 1-2 år, 3-4 år och 5 år
- Mat
- Kapprum
- Fri lek
- Samspel

Ordförrådets organisation

Lagrat i speciella nätverk

- ljudlika associationer, klang
 - rim som hund → rund
 - ljudlighet som katt → matta
- syntagmatiska associationer
 - hund → skäller (sats)
 - hund → farlig (fras)
- paradigmatiska associationer
 - hund → katt
 - hund → djur
 - hund → tax
 - hund → koppel, svans

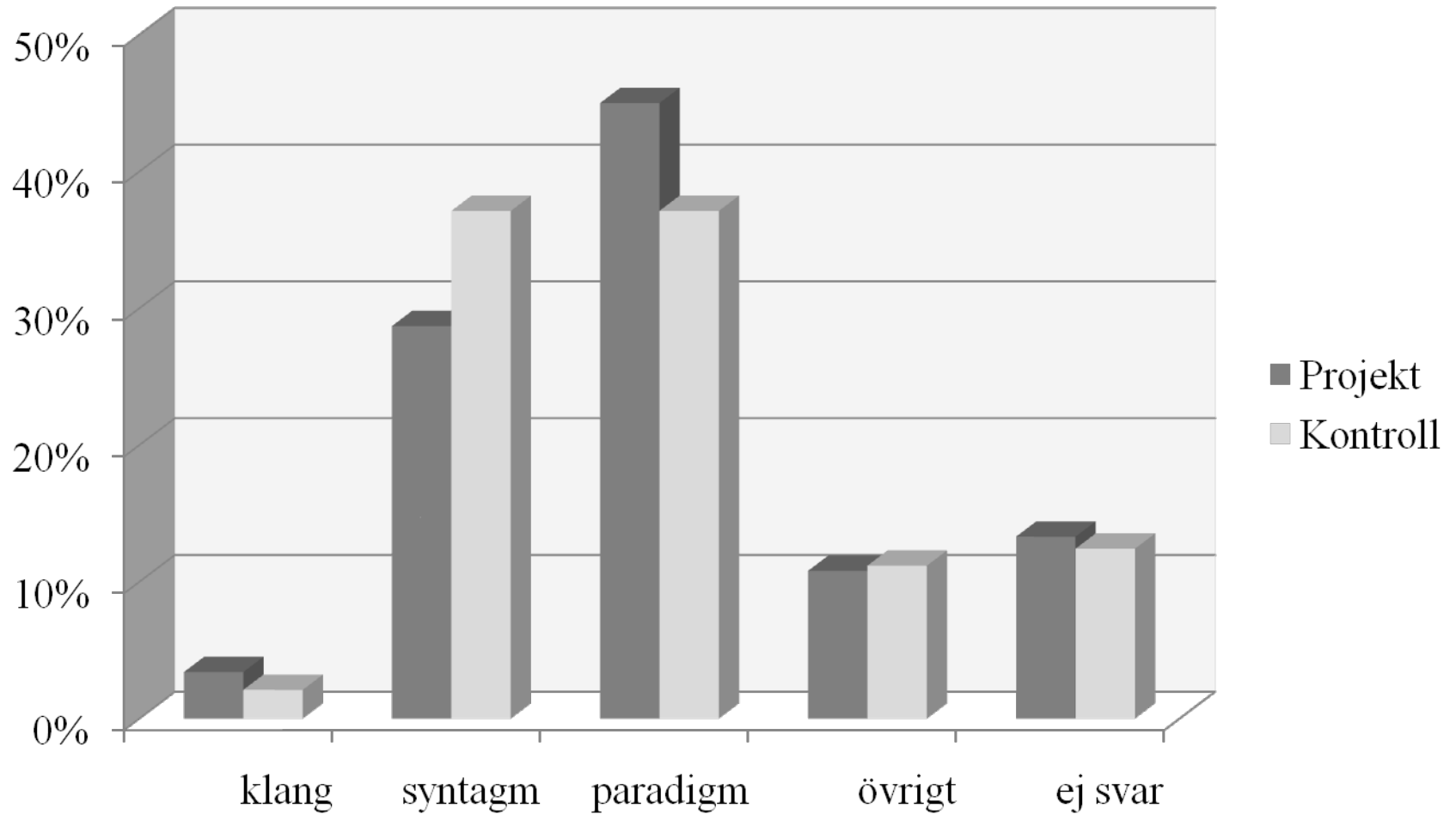
Associationstest Kent-Rosanoff listan

År 4; pojke 9 år sv	Svar	Klang	Synt	Para	Övr
bord					
mörk					
musik					
sjukdom					
man					
djup					
mjuk					
äta					
berg					
hus					
svart					

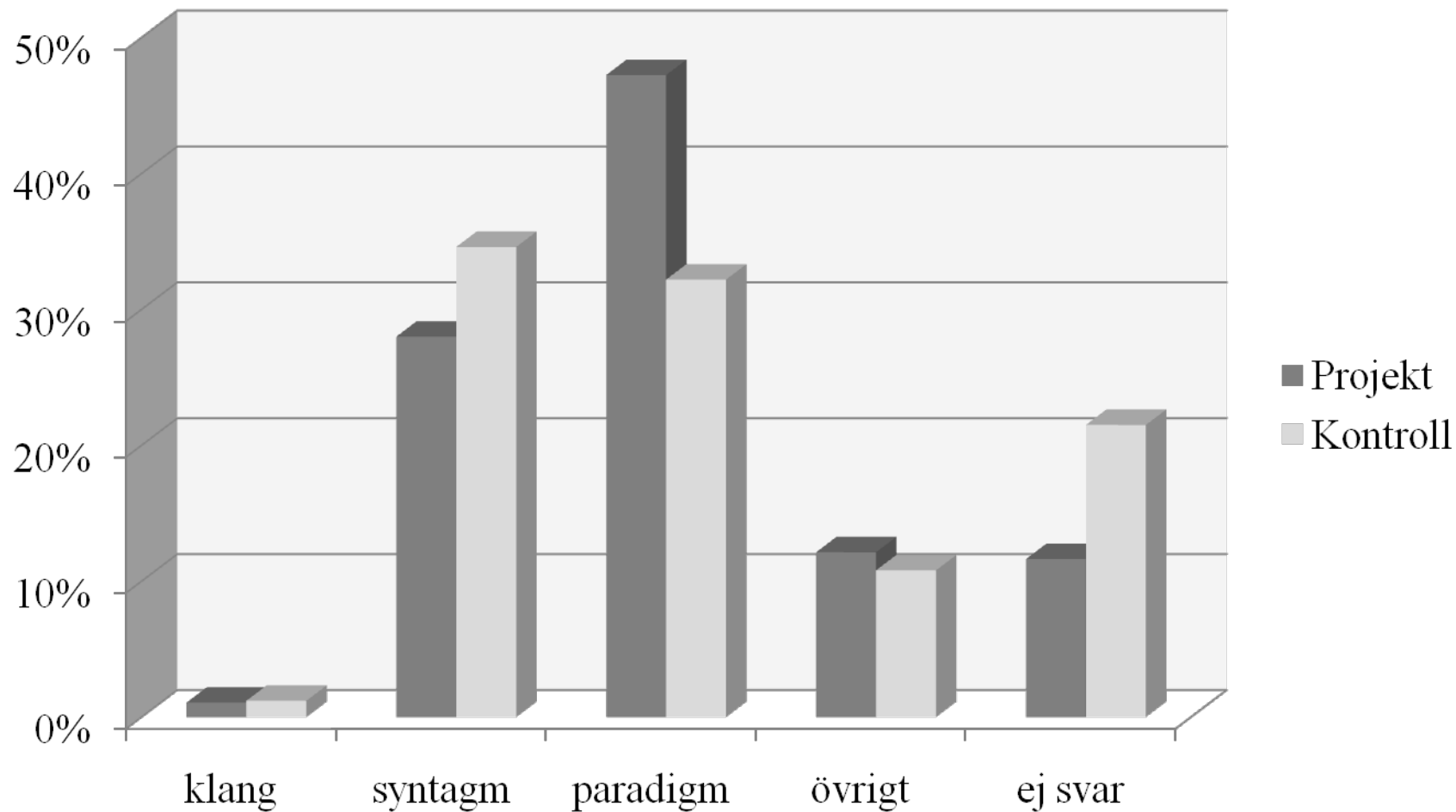
Associationstest Kent-Rosanoff listan

År 4; flicka 9 år sv	Svar	Klang	Synt	Para	Övr
bord	stolar				
mörk	ljus				
musik	trumpet				
sjukdom	-				
man	kvinnor				
djup	-				
mjuk	tjock				
äta	dricka				
berg	klippor				
hus	villor				
svart	vit				

Ordförrådets organisation svenska

Ordförrådets organisation arabiska

Adnan 13 år

- Språkförståelsen på arabiska bedöms informellt med ett bedömningsinstrument med stigande svårighetsgrad. Jämfört med resultat för svensk-arabiska barn i årskurs 4, ligger han mycket lågt. Resultatet något bättre på svenska, men fortfarande lågt.
- Fonologisk medvetenhet prövas både på arabiska och svenska. Klarar att repetera 4 orelaterade ord på respektive språk. Kan repetera upp till 4 siffror på arabiska, och på svenska 5.
- Stora svårigheter med ordmobilisering på båda språken.
- Klarar uppgifterna i GrUS med undantag av bisatser, vilket tyder på att han inte är helt automatiserad grammatiskt trots 9 års exponering
- Lexikal organisation används Kent-Rosanofflistan som han vill göra på svenska. Endast 34% av svaren är paradigmatiska associationer. Han har alltså en omogen lexikal organisation, som försvårar ordmobiliseringen och inlärandet av nya abstrakta och överordnade begrepp.

Läs- och skrivsvårigheter dyslexi

Lära sig läsa på två språk samtidigt

Laursen 2015, Kenner 2015, Buckwalter & Lo 2002, Kabuto 2011

- Elever som lärde sig läsa på två språk ungefär samtidigt kunde tidigt se skillnader och likheter mellan olika skriftspråk
 - engelska-arabiska, engelska-kinesiska språk, engelska-spanska, engelska-japanska
- De blev också medvetna om vilka skriftpraktiker som gäller i olika sociala kontexter
- De utvecklade medvetenhet om förhållandet mellan grafen och fonem, liksom att samma grafem kan ha olika ljudvärden i olika språk

Kan elever med dyslexi lära sig läsa på två språk

- Läs- och skrivsvårigheter i form av dyslexi är inget hinder för att lära sig läsa på mer än ett språk.
- Den flerspråkiga förmågan medför gynnsamma effekter på utvecklingen av fonologisk medvetenhet, och ett antal studier har visat att flerspråkiga elever med dyslexi får bättre testresultat för t.ex. snabb benämning, ordläsning, läsning av nonsensord och stavning (Hedman 2010).

Förväntade svårigheter vid läsinlärning på andraspråket

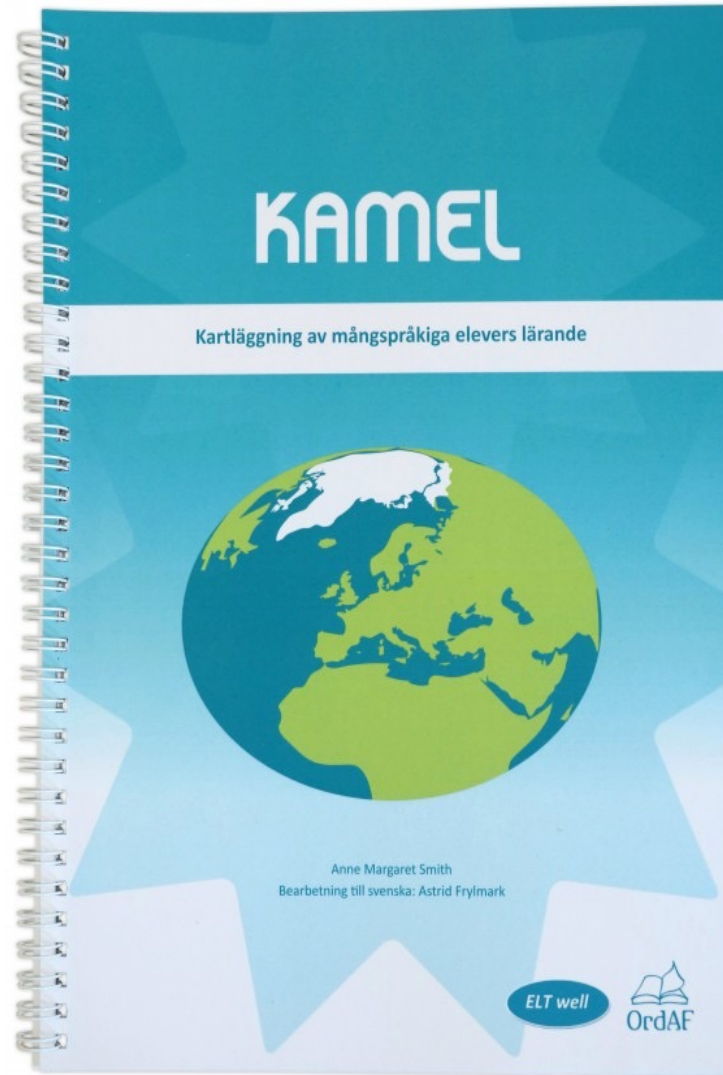
- Uttal
 - samma bokstav kan ha olika ljudvärde i olika språk och tvärtom
 - stavelsestruktur
 - tillgång på kompetenta förebilder
- Grammatik
 - förutom ljudenlig stavning är grammatisk komplexitet en viktig faktor
- Ordförråd
 - kulturspecifika ord och kunskaper
 - ämnesord

Dyslexi på olika språk forts

- Avkodning EN dimension
- Grammatisk komplexitet
 - arabiska
 - turkiska
 - svenska, fr a morfologisk komplexitet
**professor/s/installation/s/högtidlighet/er/
na**
- Ordförråd

Kartläggning av mångspråkiga elevers lärande - KAMEL

Anne Margaret Smith

Uppgifter KAMEL

- Läsa och skriva
 - kopiera former – typ cirklar, kors, kvadrater
- Minne
 - repetera namn på familjemedlemmar, fram- och baklänges
- Processhastighet
 - rabbla veckodagar/månader båda språken
 - ordmobilisering
- Fonologisk medvetenhet – båda språken
 - uppfatta rytmer och återge dem
 - identifiera ljud i ord
 - ta bort ljud ur ord

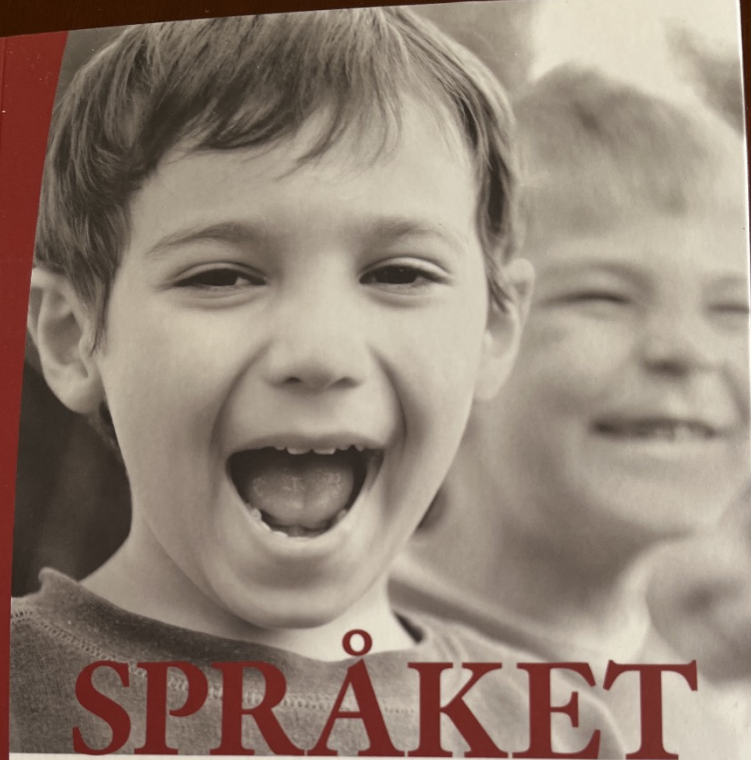
Del 3

SPRÅKUTVECKLING OCH SPRÅKSTÖRNING HOS BARN

Flerspråkighet – utveckling och svårigheter

Eva-Kristina Salameh & Ulrika Nettelbladt (red.)

SPRÅKET

hos enspråkiga och
flerspråkiga barn

ULRIKA NETTELBLADT & EVA-KRISTINA SALAMEH

**FÖRSTÅ OCH
ARBETA MED
SPRÅKSTÖRNING**

Anna Eva Hallin

LÄRPOCKET

 **NATUR &
KULTUR**